

V. évfolyam 8. szám 1994. augusztus

HÍRMONDÓ

ADJ MÁR CSENDESSÉGET

1 Adj már csendességet, lelki békességet,
mennybéli Úr!
Bujdosó elmémet ódd bútól szívemet,
kit sok kín fúr!

2 Sok ideje immár, hogy lelkem szomjan vár
mentségére,
Órizd, ne hadd, ébreszd, haragod ne gerjeszd
vesztéségre!

3 Nem kicsiny munkával, fiad halálával
váltottál meg.
Kinek érdeméért most is szükségemet
teljesíts meg!

4 Irgalmad nagysága, nem vétkem rútsága
feljebb való,
Irgalmad végtelen, de bűnöm éktelen
s romlást valló.

5 Jóvoltod változást, gazdagságod fogyást
ereszthel-é?
Éngem, te szolgádat, mint régen sokakat,
ébreszthet-é?

6 Nem kell kételkednem, sőt jót reménlenem
igéd szerint,
Megadod kedvesen, mit ígérsz kegyesen
hitem szerint,

7 Nyisd fel hát karodnak, szentséges markodnak
áldott zárját.
Add meg életemnek, nyomorult fejemnek
letört szárnyát;

8 Repülvén áldjalak, élvén imádjalak
vétek nélkül.
Kit jól gyakorolván, haljak meg nyugodván,
bú s kín nélkül!

"Áldj meg vitézséggel az jó hírrel nével.
Hogy szép tisztességgel mindent végezzek el,"

ADJ MÁR CSENDESSÉGET

ADJ MÁR CSENDESSÉGET

- Istenhez tött keresztény buzgó könyörgési –

Balassi lírájának gyönyörű darabjai az istenes énekek. A végvári élet az életútjának alapja, ám költészete a vallásos téma területén is lírai életrajzként jelentkezik. Amiről az Anna-versek kapcsán szóltunk, érvényes a költő istenes énekeire is. Az egyéni látásmód megjelenésében, a személyes-reális élet megfigyelés mozzanatainak rögzítésében, a saját, benső személyes érzéseinek őszinte megnyilatkozásaiban fedezhetők fel azok a jellemző vonások, amelyek a nagy költői alkotások előfeltételei.

Az egyházi és vallási viszonyok a XVI. század derekán a tiltások, nézeteltérések, heves viták sorozatával jellemezhetők.

Az egyén számára a panasz megénekélése mellett az elmélkedés hangjai válnak természetessé. Az ekkortájt kialakult protestáns szemléletnek megfelelően a szenvedéseket Isten jogos büntetéseként tüntetik fel. Az istenhez való könyörgés a pogányok eltávozásáért összevegyül a reformáció során kialakult zsoltáros hanggal; megjelenik az istennel való szembenállás és alku.

Balassi költészetében az indulatokat és kétségeket tolmácsoló versek csapongó, izgatott menetű és belső ellentétektől feszülő alkotások. Tudott azonban Balassi istenes verseket a tudós retorika formai igényességével is írni, példa rá a Hymnus secundus; második szentháromsághimnusza. Ebben a vitézi élet terminológiájával közeledik Krisztushoz, mennyei "hadnagyához". Az istenhez fohászoló Balassi mondanivalója néha alig különbözik a szerelmeséhez csengőtől: panaszkodik, vagy megértésért, bocsánatért, kegyelemért könyörög (Bizonnyal esmérem...).

Egy mélyen megrendült lélek bűnbánó vallomása hangzik a Bocsásd meg Úristen ifjúságomnak vétkét... könyörgésében, mely voltaképpen egy reneszánsz kori "Elbocsátó, szép üzenet", az Anna-versek lezárása. Igazi líraiság és magas forma kultúra tökéletes egymásra találása zsoltárparafrazisai-ban valósult meg. A zsoltár a tudós költő számára műköltői példakép is, az imitáció tárgya - a petrarkizmus vallásos megfelelője.

1591-ben kis lírai remekműben szólal meg a magányos költő könyörgése: Adj már csendességet... Ennek a versnek a nyelvi építkezését követve - figyelve a nyelv esztétikai erejű beszédként jelenik meg. Az első egység a két első strófát, a második a következő ötöt, a harmadik az utolsó kettőt foglalja magába. Expozíciós helyzetrajz, lélektani helyzetrajz a kezdés; egy hatás folyamat indítása. Istenképeinek jellegzetességeit tapasztalhatjuk majd: ez egyfelől az emberi értelem várakozásainak megfelelően cselekvő Isten, másfelől az emberi s isteni egyezés, a szövetség értelmének megfelelően cselekvő Isten. A reménység birtokában mit kér a "reneszánsz" költő? Olvassuk csak: ... élvén imádjalak vétek nélkül, ... haljak meg nyugodván, bú s kín nélkül!

Zaklatott, megfáradt, magas szellemiségű ember volt Balassi Bálint. Ellentmondásos élete olyan egzisztenciális, érzelmi és vallási krízishez vezetett, melynek elemei egymást váltogatják, és amelynek belső összefonódása alakította ki a költő végső, nagyon összetett szellemi arculatát.

(Tolnai Gáborné)

(T.G-né)

KÖZTÜNK ÉLNEK 8.

Dr. Fancsik János

reumatológus, amatőr természetbúvár

- Azt hiszem, ha Doktor úrról azt mondjuk, hogy igazi lokálpatrióta, mindenki elfogadja. Hasznos közéleti tevékenységet ismeri az egész város. Volt országgyűlési képviselő is, 4 éve pedig tagja a városi képviselőtestületnek.

Melyik bizottságban dolgozik?- A szociális és egészségügyi bizottságban. Korábban eljártam (mert erős vonzódásom van a témákhoz) a városfejlesztési bizottság plenáris üléseire. De kedvemem szegte az eredménytelenség. Nem javult, hanem inkább romlik városunk állapota. Igaz, ez az állapot elsősorban a lakók produktuma, de a vezetőtestület sem elég tevékeny. Pedig egy közintézménynek kisugárzása kell, hogy legyen. Ha nincs kertész, "magad uram..." Ehelyett várnak a jószerecsére. Az allergia terjedése sem véletlen. Gyom az egész ország.

- Mi tudná megváltoztatni a város és az emberek állapotát?

- Természetesen valamiféle gazdasági fellendülés lehelne az alap, és az emberek magatartásának megváltozása.

A gazdasági fellendüléshez egy kissé hozzá tudna járulni az idegenforgalom, ez az én vesszőparipám. Ennek a közvetett haszna sem lenne elhanyagolható: a jó levegő, tisztaság, szép

környezet, kultúráltság, infrastruktúra, színvonalas vendéglátás, a városlakók jó közérzete.

- Milyen helyekre exponálná az idegenforgalmat?

- Egyértelmű: a város északi részére, melyet már régebben üdülővezeték nyilvánítottak. De Salgó, Eresztvény, Somoskő senyved, pang. Salgóbányára az elhalt lakók helyébe lumpenek telepedtek be. A Dornyay-házat a vállalkozó nem adta át időre. Már gondoltam, a képviselői keretemből adok Eresztvény ápolására, de meggondoltam. Vannak ennek illetékesei. Mindenkinek a feladata magaslatán kellene állnia. Rendezni kellene a telek-viszonyokat, s tulajdonosokat keresni, akkor talán még nem lenne visszafordíthatatlan a folyamat. Kiadványok, térképek, prospektusok kellenek. Ha már nem követik Corbusier iránymutatását: "Aki házat épít, az környezetet alakít", s felhúztuk ezt a sok kockaházat "környezet" nélkül, s kirajzoltunk a vikendházakba "elkerítődni", most gondoskodjunk és változtassuk meg retrográd életmód-formáinkat, ha lehet.

- Hogyan lehetne az életmód-váltást propagálni?

- Szerintem nincs hasznos propaganda. Én a példa erejében hiszek. Hivatatosan kellene a feltételeket megteremteni ahhoz, hogy egy jó példát tudjunk előállítani, s a példa ragadós lesz.

- Az egészségügy területén jobb a helyzet?

- Nem sokkal. A lehetőségek is rosszabbak, de még azt sem jól használjuk ki. Megértem az embereket, amiért a paramedicinális gyógy módokhoz fordulnak. Nekünk kellene többet, mást, emberközelibbet nyújtani.

- Könyve, a "Nógrád megye védett természeti értékei" alapmű lett a honismeretben. Készül most is valami hasonló mű?

- Igen, de nem könyv. Kovács Bodor Sándorral közösen készítettünk egy 15-20 perces részekből álló, kb. 1 órás videofilmeket Nógrád megye természeti és kultúrtörténeti értékeiről. Hozzáférhető lesz az iskolákban és remélem, a könyvtárban is. Ez a videoprospektus is fogja az idegenforgalmat bizonyos fokig pezsdíteni. De ezzel párhuzamosan, vagy még előbb a városnak és környékének kellene fogadóképesnek lennie.

- Őszintén kívánom sokunk nevében, hogy sikerüljenek tervei.

(N J-né)

EGYLETEK RÉGEN ÉS MOST

Salgótarján várossá nyilvánítását követően az együletalapítási kedv igen erőteljes volt. A számtalan sportegylet között érdemes szólnunk a salgótarjáni Karancs Postagalamb Sport Egyesületről, amely 1936. november 14-én tartotta alakuló ülését. A madársport már az ókorban is létezett. Egyiptomban, Kínában postagalamb állomásokat használtak a hírek továbbítására. Az ókori Kínában a postagalambokra sípokat is elhelyeztek, hogy elijesszék a ragadozómadarakat.

1870-71-ben, a francia-porosz háború idején kifejezetten hadicélokra, hírvésésre használták a postagalambokat. A körülzárt Párizsból így juttatták ki a híreket.

A 19. század végén a postagalambászat, mint sport különö-

sen Belgiumban és Angliában terjedt el. Az Osztrák-Magyar Monarchia hadügyi kormányzata elsősorban hadi célokból támogatta e sportágat tenyészfajták beszerzésével, a versenyekre való utaztatás támogatásával, sőt postagalambállomások felszerelésével többek között Komárom városában. A salgótarjáni egyesület születéséről adat ugyan nem áll rendelkezésre, az viszont tény, hogy 1936. november 14-én a már korábban tagcsoporthoz tartozó salgótarjáni postagalambászok önálló egyesületté alakultak. Lépésüket támogatta a "Hungária" Postagalamb Szövetség és a Magyar Postagalamb Tenyésztők Országos Szövetsége.

Az egyület tagsága városi tisztviselőkből, iparosokból, kereskedőkből állt.

Elnökévé Gaál József városi tisztviselőt, alelnökévé id. Jankovics Lajos ácsot, titkárává Balogh Béla tisztviselőt, jegyzőjévé Zsélyi József tisztviselőt, pénztárosává Gulyás János cipészt, ellenőrévé Patay Gyula asztalost választották.

E különleges sport ma is él városunkban és megyénk településeiben. A megfelelő galambok kiválasztása, felnevelése, takarmányozása, a repülésre való begyakoroltatása sokakat vonz. A rövid távú és hosszú távú versenyeken /800-1000 kilométer/ elért sikerek adnak kedvet a megyei postagalamb tenyésztőknek a további munkához.

(B.Gy-né)

GYEREKEKNEK

Védett természeti értékeink Millenniumi facsoport (Litke) Litke községben 1896-ban a millennium évében nagy ünnepséget rendeztek. Az ünnepség keretében ültették el a hét kocsányostölgy fácskát.

Az 1725-ben épített menház előtti kis parkot jelölték ki erre a célra, és ekkor volt a park névadó ünnepsége is. Ekkor nevezték el Szent Istvánról, az államalapítóról a kis területet és a hét fácska elültetésével a honfoglaló hét vezérnek állítottak emléket. Ezt követően minden év augusztus 20-án négy község (Litke, Ipolytarnóc, Mihálygerge, Egyházasgerge) lakosságának részvételével ünnepi megemlékezést tartottak a parknál. A 98 éve elültetett fák magassága 22-24 méter, kerületük 250-340 cm (130 cm magasságban). Volt idő (1976) amikor két fát az épületre hajló ága miatt ki akartak vágni. Szerencsére Márton Ferenc nem engedélyezte a fák kivágását. Ez ad magyarázatot az emlékpark táblájára általa 1978-ban felíratott Vörösmarty idézetre.

"Emlékek nélkül a népeknek híre csak árnyék!"

Irodalom: Nógrád Megye védett természeti értékei. 1989.

(Várkonyi Istvánné)

SZÜNIDEI PROGRAM AUGUSZTUS

Kedves Szülők! Kedves Gyerekek! A Balassi Bálint Könyvtár Gyermekkönyvtára augusztusban is gazdag

VAKÁCIÓS PROGRAMMAL

várja az általános iskolai tanulókat. A foglalkozásokon meghatározott számú gyermek vehet részt, jelentkezési sorrendben.

Egy-egy program részvételi díja: 30,- Ft. A videofilmeik vetítése ingyenes. Jelentkezés, információ a Gyermekkönyvtárban személye-

sen és telefonon. Telefon: (32) 316-777/32 mellék. Részletes havi program ugyanitt kapható.

Szeretettel várunk minden érdeklődő és résztvevő gyermeket.

ÚJ KÖNYV

Beaumont, Émilie:

Szünidei mulatságok

Gyerekek! Ha vakációzni mentek, ezt a könyvet ne felejtsetek el beletenni az úticsomagba! A szép színes képekkel illusztrált kiadvány sok-sok ötletet ad a szabadidő hasznos eltöltésére az új környezetben, és felhívja a figyelmet a különféle évszakok által nyújtott örömekre, a tanulmányozásra, összehasonlításra érdemes természeti jelenségekre.

Most nyáron a víz, a vízparti szórakozások nyújtanak sok örömet, de tanácsot kaphattok arra is, hogyan tölthetitek hasznosan és érdekesen napjaitokat vidéken és a hegyekben is.

A könyv a vakációt otthonukban töltő gyerekek számára is sok, izgalmas ötletet ad!

(F. I-né)

VERS-VIDÁMSÁG

Romhányi József

GÓLYA-VENDÉGSÉG

A szívélyes gólya mit vett a fejébe?

Meghívta a nyájas varangypárt ebédre.

Sót továbbment - még a kicsik is jöhetnek!

De azt már nem mondta meg, Hogy csak köretnek...

DEVECSERY LÁSZLÓ

AZ EGEREK SZEKERE

Szalmatető, szalmaház, benne rajon ki tanyát?

Ott laknak az egerek,

készítenek szekeret.

Szalmából font a szekér, tíz búzaszem belefér.

Csipegetik verebek!

Éhesek az egerek.

Sajtból vannak a lovak,

s ha búzaszem nem marad:

felfalják a lovakat.

Gárdonyi Géza

(Agárd, 1863.VIII.3 - Eger, 1922.X.30.)

Gárdonyi Géza Agárdon született, volt tanító és újságíró. Apja a szabadságharc idején fegyverkovács, később uradalmi gépész volt. Tanulmányai befejeztével dunántúli falvakban tanítószkodott, utóbb Győrött, Szegeden, Aradon, majd pesti lapoknál lett újságíró. Írt verset, mesét, novellát, regényt. Irodalmi sikerei után visszavonultan élt Egerben. A gyerekek körében legismertebb regénye az Egri csillagok. Számos hazai kiadás mellett a regény megjelent észt, finn, német, orosz, szlovák nyelven. Ez a regény jelképes értelemben is közel állhatott írójához. Halála után az egri várban temették el.

(V. I-né)

JAZZKÉPTÁR

KEITH JARRETT II.

(kompozítor és előadóművész)

Jarrett egyéni hangját, emelkedettségét és univerzalitását furcsa módon az a zsákutca-sorozat indukálta, ami a 60-as évek jazzvilágára tragikusan rányomta bélyegét. Igazán jó muzikusokon is egyre gyakrabban lett úrrá az az érzés, hogy már minden jó zenét kitaláltak, ráadásul már sokan és sokféleképpen el is zenélték, nincs már mit írni. Ez az alapézés hozta aztán a formai, technikai újítgatások garmadáját, a még létező szabályok széttúzását. Jött a free, a "szabadzene", s ahogy szaporodtak a maguknak zenélő zenészek, felcsendüld hangok, úgy apadt a jó muzsikára vágyó közönség. A másik megújulási kísérlet az a fúziós kör volt, amely újra feltalálva a spanyol viaszta a legkülönbözőbb műfajok dallam- és ritmus-készletét jazzesítették helyenként komoly sikereket aratva.

A valódi megoldást Jarrett találta meg. Felülemelkedve a technikai fejlődés csábításán, először is nagy tisztelettel és szeretettel adja elő a "nagy öregek" melódiáit, módosítgatások helyett visszaadva azt az érzelmi töltést, ami a jazznek létalapja, improvizációiban pedig ön maga jelenik meg olyan intenzitással és tisztasággal, amely a legnagyobbaknak is ritka zenei pillanat. Ezzel párhuzamosan saját kompozícióiban már-már végletes egyszerűsége törekedve állítja vissza talapatára a dallam és ritmus nagyon is élő szobrát.

Művészi világának kibontásához akusztikus hangszerek arzenálját vonultatja fel. de csak akkor és úgy, amikor is ahogy a megfogalmazott gondolat megkívánja. 1985-ös "Lelkek" című albumán tucatnyi hangszert vonultat fel, 1986-ban "Az utak könyve" című művét egy dél-németországi templomban fellelt klavikordra (a zongora"elődje") komponálta.

Bármilyen nyúl, tartalmi és formai harmóniái hoz létre, belső töltésével és szuggesztív előadómódjával felejtethetetlen percekét nyújt minden zeneszerető ember számára.

(H. G.)

ZENÉS PÉNTEK ESTÉK

Augusztus 12-én 18 órától

"KOJAK"

JAN GARBAREK:

PLACES

+ MÉG VALAMI MÁS

Augusztus 26-án 18 órától

"KOJAK"

COLLÍN WALCOTT:

GRAZING DREAMS

+ MÉG VALAMI MÁS

KIÁLLÍTÁS

KÉPEK OLÁH JOLÁN KIÁLLÍTÁSÁNAK MEGNYITÓJÁRÓL

A kiállítás augusztus 12-ig tekinthető meg.

KÖNYVTÁRI HÍR

Értesítjük Olvasóinkat, hogy szeptember 3-tól a könyvtár szombatonként ismét nyitva tart.

ÚJ KÖNYVEK

Vajon tudod-e, kedves Naplóm, mire gondoltam? Anna Frank Kittynek nevezte el a naplóját... Mi volna, ha neked is találnánk valamit? Monduk ilyesmit, hogy... Megvan! Mimmy lesz a neved...

A Szarajevóban élő 11 éves kislány, Zlata Filipovic többi kortársához hasonlóan elkezdte írni kis titkait, örömet és bánatát rögzítő naplóját. Ekkor még úgy él, mint bármely boldog kisgyermek.

Egyik napról a másikra kitör a háború, ám Zlata folytatta naplóját. Rögzített minden bánatot és szörnyűséget, ami őt, a családját, ismerőseit érte. Feljegyzéseiből aztán megszületett "Anna Frank naplója" mai változata.

1992. október 21.

...És képzeld el, Mimmy, most tudtam meg, hogy könyv lesz belőled! Az UNICEF-napok alkalmából fogsz megjeleni! Egy könyv, amit én írtam! Ez hihetetlen! Egyszerűen hihetetlen!! És hogy egy másik jó hírről se feledkezsem meg: újból van villany! Van áram! Érted?...Elektromosság!! Illetve...most már csak volt! Egész 17 h 45-ig.

1993. augusztus 2.

... Már többször hasonlítottak Anna Frankhoz. Ilyenkor Mimmy mindig rám jön a félsz. Félek, hogy én is úgy végzem. Zlata

Az utóbbi hónapok legnagyobb könyvvilágszenzációja a 13 éves szarajevói kislány naplója.

(T.G-né)